

PLA DE CURS

2020-2021

“Jo soc el cep i vosaltres les sarments”

(Joan 15,5a)

Natxy Flores

Índex

Calendari del curs 2020-2021.....	3
Introducció.....	5
Revisió de vida	7
1. Per un desconfinament evangèlic	9
2. Coronavirus. Presenciant un «vivint junts»	13
3. Coronavirus.. Indicatiu de la nostra salut!.....	17
4. Coronavirus.. Complement injustícia social!.....	21
5. Coronavirus.. «Oportunitat» per al nostre futur?.....	25
6. Pel comiat dels nostres éssers estimats.....	27
Estudi d'evangeli	31
Annexos	43

Calendari del curs 2020-2021

	12 D'OCTUBRE Jornada General 2020	14 DE NOVENBRE Jornada de Formació (2 ^a curs anterior 2019-2020) 2020
13 DE FEBRER Recés 2021	20 DE FEBRER Jornades de Consiliaris 2021	20 DE FEBRER Jornada d'estudi de la POC 2021
	20 DE MARÇ Jornada d'iniciació 2021	DEL 1 AL 4 D'ABRIL Setmana Santa 2021
17 D'ABRIL Jornada de Comunicació 2021	22 - 23 DE MAIG Jornada de Responsables 2021	DEL 16 AL 20 D'AGOST Exercicis d'estiu 2021

→ Introducció

PLA DE CURS 2020-2021

“Jo soc el cep i vosaltres les sarments” (Joan 15,5a)

Davant aquest temps tocat per la pandèmia del COVID-19 i les seves conseqüències, l'ACO en comunió amb tota l'Església ens hem plantejat noves fites amb l'evangeli a la mà. El moviment ja havia començat a posar en marxa la maquinària del Consell del 2021. Però la realitat ens ha dit, durant aquests mesos de confinament, brots i rebrots, moltes coses que cal aprofundir-les, pregar-les i encarar-les empeltats i empeltades a Jesucrist, el nostre cep veritable. Doncs, deixem-nos penetrar per la Paraula de Déu per no perdre l'essencial de la nostra fe en el Crist Obrer. “Jo soc el cep i vosaltres les sarments. Aquell qui està en mi i jo en ell, dona molt de fruit, perquè sense mi no podeu fer res.” (Joan 15,5)

Els i les militants d'ACO vivim avui preocupats i distrets per moltes qüestions. Però algunes d'elles poden influir negativament la nostra missió evangelitzadora. Per tant, cal estar atents per no oblidar el primordial de la nostra militància malgrat que hi hagi canvis i incertesa al nostre voltant. Hem de recuperar la vivència que tots i totes som «sarments». Només Jesús és «el veritable cep». El decisiu en aquests moments crucials és «romandre en ell». Vol dir aplicar tota la nostra atenció a l'Evangeli; alimentar en els nostres grups, zones, moviment en general, parròquies, xarxes... la relació viva amb ell; no desviar-nos del seu projecte amorós i alliberador. I, és clar, cal un temps per garantir aquest procés d'interiorització i descoberta per arribar a ajuntar-nos en Consell com a deixebles i apòstols del mateix Mestre.

Per això té sentit gaudir d'aquest curs pont, de transició, de purificació, de discerniment, de contemplació per fer l'exercici personal, grupal i col·lectiu de respondre'ns a la doble pregunta

“¿amb qui i a on tenim posada la nostra esperança com a moviment d'Església davant la realitat que estem vivint?”. I anar més enllà, a l'altra riba de l'estatu quo del moment, amb Jesús per tractar noves qüestions que se'ns presenten com a militants i moviment obrer i eclesial. Perquè sempre hem d'estar disposats a tenir una lectura creient de la realitat. Com diu Pau de Tars: “no us emmotlleu al món present; deixeu-vos transformar i renoveu el vostre interior, perquè pugueu reconèixer quina és la voluntat de Déu, allò que és bo, agradable a ell i perfecte.” (Romans 12,2)

Segur que aniran sortint respostes d'entre tota la militància, en aquest període privilegiat, per donar consistència i color a la preparació del proper Consell del maig del 2022.

Que aquest material sigui un mitjà estimulants que ens ajudi a preparar-nos per dins i per fora sempre units a Jesucrist!!!

Revisió de vida

És molt important que quan fem Revisió de vida tinguem al cor, ja des del veure, l'actitud oberta que Déu és present al mig de la vida. No podem renunciar a aquesta lectura creient en els fets i en els esdeveniments quotidians. Ara, en aquest context històric d'una pandèmia global, ens pot sortir la fragilitat i la infidelitat humana davant el pla salvador de Déu Amor. Som cridats i cridades a canviar aquesta mirada tancada i distorsionada per la por, l'egoisme, el pessimisme i la tristor amb els ulls de la fe en Jesucrist Vivent. "Així, doncs, també nosaltres, d'ençà que hem sentit a dir tot això, no ens cansem de pregar a favor vostre demanant a Déu que arribeu al ple coneixement de la seva voluntat, a tota mena de saviesa i a la intel·ligència que ve de l'Esperit. Així portareu una vida digna del Senyor, que el complagui en tot, fructificareu en tota mena d'obres bones i creixereu en el coneixement de Déu; el seu poder gloriós us enfortirà i farà que sigueu sempre pacients i constants." (Colossencs 1,9-11).

La Revisió de vida pot ser una oportunitat per trobar-nos amb Algú que es diu Jesús que ens convida a tornar a la realitat concreta que estem vivint en aquest present sense defugir-lo. Tenim l'experiència de molts d'altres cristians que han begut de la mateixa essència que els deixebles d'Emmaús a cada generació. "Llavors se'ls obriren els ulls i van reconèixer Jesucrist, però ell desaparegué del seu davant. I es van dir l'un a l'altre: "¿No és veritat que el nostre cor s'abrusava dins nostre mentre ens parlava pel camí i ens obria el sentit de les Escripures?" Llavors mateix es van aixecar de taula i se'n tornaren a Jerusalem. Allí van trobar reunits els Onze i els qui eren amb ells, que els van dir: "Realment el Senyor ha ressuscitat i s'ha aparegut a Simó!" També ells contaven el que havia passat pel camí i com l'havien reconegut quan partia el pa." (Lluc 24,31-35)

Ens animem a aprofundir en aquestes revisions de vida programades, que parteixen d'un grup d'ACO de Bellvitge, del Moviment Mundial

del Treballadors Cristians (MMTC) i d'un consiliari. No cal fer-les totes, sinó que cal triar aquella que ens possibiliti incidir algun aspecte que estem vivint com a grup i/o a nivell personal. Esperem que ens ajudi per posar-nos en marxa, amb el cor esperançat, vers el proper Consell d'ACO tenint present el context social i econòmic de l'ara i aquí.

1. Per un desconfinament evangèlic

VEURE

- Què he après d'aquesta situació de feblesa, impotència mèdica?
- Què he après del confinament? (a nivell personal, familiar, veïnal, polític, eclesial, econòmic...)?
- Quines conseqüències ha tingut a l'hora de sortir-ne endavant o no?
- Quins motius hi ha al darrera per tenir-los en compte a nivell personal, grupal i de moviment en general?

JUTJAR

A la llum de l'evangeli de Jesús quines lectures creients faig/fem com a militants d'ACO i membres de l'Església que han de donar testimoni a on estem?

Es podria triar algun text de l'apartat de l'Estudi d'evangeli o un altre que il·lumini la nostra vocació i missió en aquest moment de desconfinament.

ACTUAR

- Què podem oferir nosaltres, militants d'ACO, en l'acompanyament a persones amb necessitats que hem conegut en aquest període: companys de feina, veïns, persones invisibles que hem “descobert”...?

- Què considerem que caldria fer desaparèixer com a no normal dins la nova normalitat? (en els comportaments o estil de vida personals, socials, econòmics...)
- Com considerem que es pot fer la pressió necessària per aconseguir, amb més eficàcia que fins ara s'ha tingut amb els intents parcials que s'han fet, un altre món possible i necessari?
- Ja que som un moviment eclesial en xarxa, ¿a qui traslladaríem els nostres pensaments i consideracions i ens posaríem a pressionar a tots els nivells, els del món extern a la pròpia Església i els eclesials?

CELEBRAR

Davant les mesures que provoquen distància, precaució i, àdhuc, por, com podem celebrar tot allò que ha sortit en aquesta Revisió de vida?

2. Coronavirus. Presenciant un «vivint junts»

VEURE:

- 1- Quins són els sentiments que predominen en tu (personalment), quan penses en aquest moment de crisi pel coronavirus? (por, un senyal del cel, solidaritat, mort, etc.)
- 2- Com has viscut (o continues vivint) aquest temps de confinament?
 - a. Quines eren les teves ocupacions?
 - b. Què has descobert?
 - c. Què et va agradar o no et va agradar?
- 3- Què has descobert sobre la dimensió internacional durant aquesta crisi sanitària?
- 4- I al teu voltant... la teva família, els teus amics, els teus veïns... com ho han viscut?
- 5- Quines COSES BELLES, BONS MOMENTS, GESTOS BELLS has vist, sentit...?

JUTJAR:

- 6- Aquesta situació, què ens ha revelat com l'IMPORTANT per a la nostra VIDA EN LA SOCIETAT?

- 7- El que va motivar aquests moviments socials...
- Per a gestos de solidaritat (ex: suport al personal sanitari, ajuda a veïns aïllats...)
 - Per a actes d'exclusió (per exemple, el rebuig dels cuidadors en el veïnat, etc.)
- 8- Tria un text, o part d'un text, una cançó, un vídeo, etc. (d'entre els molts que han circulat), i que t'hagi ajudat a reflexionar i a llançar llum sobre aquesta epidèmia: i ho comparteixes!
- 9- Per què has triat aquest text? Per què et sembla important?

10- Llegeix l'evangeli de Lluc 7,11ss:

Després Jesús se n'anà en un poble anomenat Naïm. L'acompanyaven els seus deixebles i molta gent. Quan s'acostava a l'entrada del poble, duïen a enterrar un mort, fill únic d'una dona que era viuda. Molta gent del poble acompanyava la mare. Així que el Senyor la va veure, se'n va compadir i li digué: "No ploris." Després s'acostà al fèretre i el va tocar. Els qui el portaven s'aturaren. Ell digué: "Jove, aixeca't." El mort va incorporar-se i començà a parlar. I Jesús el va donar a la seva mare. Tothom va quedar esglaiat i glorificaven Déu dient: "Un gran profeta ha sorgit entre nosaltres." I també: "Déu ha visitat el seu poble." L'anomenada de Jesús s'escampà per tot el país dels jueus i per totes les regions veïnes.

...i aquestes paraules del papa Francesc:

Hi ha una paraula clau a la qual no hem de témer, i és la solidaritat, és a dir, posar a la disposició de Déu el que tenim, les nostres humils capacitats. Perquè només compartint, donant, la nostra vida serà fructífera, donarà fruits. Solidaritat: una paraula mal entesa per l'esperit del món. La solidaritat és la reacció espontània dels qui reconeixen la funció social de la propietat, el destí universal dels béns, com a realitats prèvies a la propietat privada.

Què percebo en la manera de «viure junts»?

I la meva fe i esperança, com estan enmig d'aquesta crisi global?

ACTUAR:

- 11- Què faré PERSONALMENT per a millorar la convivència en el meu barri, comunitat, empresa, etc.?
- 12- Què podem fer COM A EQUIP (ACO / MMTC) per a canviar la mentalitat i la manera de viure junts?
- 13- Quina ACCIÓ COL·LECTIVA (nacional o internacional) podríem realitzar?

3. Coronavirus...

Indicatiu de la nostra salut!

VEURE:

- 1- En la teva opinió, ha estat a l'altura el sistema de salut del teu país?
 - a. Què va funcionar bé?
 - b. Què no va funcionar? O què va funcionar malament?
- 2- Quines han estat les principals víctimes d'aquests fracassos?
- 3- He sofert personalment aquestes deficiències? I el nostre entorn més pròxim (família, amics, companys)?

JUTJAR:

- 4- En la teva opinió, quines són les causes que han provocat aquestes fallades en el sistema sanitari?
- 5- Quines són les conseqüències per al món obrer?
- 6- Què significa tenir un BON SISTEMA SANITARI? I qui ha d'encarregar-se de la seva cura i gestió?
- 7- Tria un text, o un extracte d'un text, una cançó, un vídeo, etc. (dels molts que han estat circulant), que parli de la SALUT... i ho compartim! Per què ho has triat? Què és el que et sembla important?
- 8- Llegeix el text dels Fets dels Apòstols 3,1-10:
*Pere i Joan pujaven al temple a l'hora de la pregària de la tarda.
En aquell moment també portaven al temple un home invàlid de*

naixement, que deixaven cada dia al costat de la porta anomenada Bonica, perquè demanés caritat als qui hi entraven. L'home va veure que Pere i Joan anaven a entrar al temple i els demanà caritat. Pere, juntament amb Joan, fixà els ulls en ell i li digué: "Mira'ns!" Ell se'ls va mirar, esperant que en rebria alguna cosa. Llavors Pere li va dir: "De plata i d'or no en tinc, però el que tinc, t'ho dono: en el nom de Jesucrist, el Natzarè, aixeca't i camina!" Pere l'agafà per la mà dreta i l'aixecà. A l'instant els peus i els turmells se li enfortiren, es posà dret d'un salt i caminava; i va entrar amb ells al temple caminant i saltant i lloant Déu. Tot el poble va veure com caminava i lloava Déu, i es quedaren admirats i sorpresos pel que li havia passat: tots sabien que era l'home que s'estava assegut demanant caritat vora la porta Bonica."

I les paraules del papa Francesc:

Som una societat que ha oblidat l'experiència de plorar, de «sofrir amb». La globalització de la indiferència ens ha llevat la capacitat de plorar. Viure plenament el baptisme també significa no acostumar-se a les situacions de degradació i misèria que trobem caminant pels carrers de les nostres ciutats i països.

Com vinculem tot això amb la nostra preocupació per una bona salut...
...amb la nostra responsabilitat en aquesta àrea?

Quina és LA NOSTRA PARAULA des de la FE en aquest context?
Recollim el reflexionat en una ORACIÓ (escrita o oral) per a compartir-la.

ACTUAR:

9- Què faré PERSONALMENT per a preservar millor la meua salut personal, el meu equilibri vital?

10- Què podem fer COM A EQUIP (ACO/MMTC) per a protegir la salut dels nostres sers estimats, i dels més fràgils del nostre voltant?

11- Quina ACCIÓ COL·LECTIVA (nacional o internacional) podríem realitzar sobre la PROTECCIÓ SOCIAL i la SALUT?

4. Coronavirus... Complement injustícia social!

VEURE:

- 1- Què és el que ens sembla injust en aquesta crisi sanitària mundial?
- 2- Es tracta a totes les persones de la mateixa manera en cas de malaltia? Quines diferències veiem?
- 3- Quins signes de justícia veiem en aquesta pandèmia?

JUTJAR:

- 4- En quin sentit aquesta crisi sanitària és un reflex de la situació del nostre país o del planeta?
- 5- Quines injustícies ens mostra aquesta crisi?
- 6- Quines són les causes d'aquestes injustícies?
- 7- Quines condicions han de donar-se perquè aquesta crisi no augmenti les injustícies existents?
- 8- Porta un text, o un extracte d'un text, una cançó, un vídeo, etc. (d'entre els molts que han circulat), que parli que vivim en un SISTEMA INJUST... i ho compartim!

Ara llegeix el text de Lluç 16,19-31:

Hi havia un home ric que portava vestits de porpra i de lli i celebrava cada dia festes esplèndides. Un pobre que es deia Llätzer s'estava ajagut vora el seu portal amb tot el cos nafrat, esperant de satisfer

la fam amb les engrunes que queien de la taula del ric; fins i tot venien els gossos a llepar-li les nafres. El pobre va morir, i els àngels el portaren al costat d'Abraham. El ric també morí i el van sepultar. Arribat al reialme de la mort, enmig de turments, alçà els ulls i veié de lluny Abraham, amb Llàtzer al seu costat. Llavors va exclamar: "Abraham, pare meu, tingues pietat de mi i envia Llàtzer que mulli amb aigua la punta del seu dit i em refresqui la llengua, perquè sofreixo terriblement enmig d'aquestes flames." Abraham li respongué: "Fill, recorda't que en vida et van tocar béns de tota mena, mentre que Llàtzer només va rebre mals. Ara, doncs, ell troba aquí consol i tu, en canvi, sofriments. A més, entre nosaltres i vosaltres hi ha oberta una fossa tan immensa, que ningú, per més que vulgui, no pot travessar d'aquí on som cap a vosaltres, ni d'on sou vosaltres cap aquí." El ric va insistir: "Llavors, pare, t'ho prego: envia'l a casa del meu pare, on tinc encara cinc germans. Que Llàtzer els adverteixi, perquè no acabin també ells en aquest lloc de turments." Abraham li respongué: "Ja tenen Moisès i els Profetes: que els escoltin." El ric insistí encara: "No, pare meu Abraham, no els escoltaran. Però si un mort va a trobar-los, sí que es convertiran." Abraham li digué: "Si no escolten Moisès i els Profetes, tampoc no els convencerà cap mort que ressusciti."

I el que ens diu el papa Francesc:

Tot el que es comparteix es multiplica! Presa la multiplicació dels pans. La grandesa d'una societat es mesura per la forma en què tracta als més necessitats, als quals no tenen res més que la seva pobresa. Un cristià que es tanca, que amaga tot el que el Senyor li ha donat, bo, no és un cristià!

Esperar el «retorn del Senyor» és un temps d'acció... un temps per a aprofitar al màxim els dons que Déu ens ha donat. La vida no se'ns va donar perquè la guardéssim gelosament per a nosaltres mateixos; se'ns va donar perquè l'oferíssim.

Quina és la teva PARAULA des de la FE?, el teu SENYAL D'ESPERANÇA?, el teu ACTE D'AMOR?

ACTUAR:

- 9- Què faré PERSONALMENT per a disminuir o eliminar les injustícies que existeixen al meu voltant?
- 10- Què decidim fer COM A EQUIP (ACO/MMTC) per a canviar la mentalitat i denunciar aquestes injustícies que «semblen normals»?
- 11- Quina ACCIÓ COL·LECTIVA (nacional o internacional) podríem realitzar en relació a la INJUSTÍCIA?

5. Coronavirus... «Oportunitat» per al nostre futur?

VEURE:

- 1- Prenguem nota de tot el que s'ha dit o escrit (des de principis de març) sobre els canvis que són necessaris en la societat.
- 2- En quines àrees es qüestiona el funcionament actual de la societat? En l'economia, la política, l'església i el funcionament religiós?
- 3- En la nostra vida diària, quines àrees ens ha afectat més personalment?

JUTJAR:

- 4- Quin SENTIT HUMÀ (quina visió de la humanitat) li donem a aquesta dramàtica situació?
 - a. Aquesta crisi sanitària mundial, com canviarà realment la nostra manera de «pensar sobre la vida i l'existència humana»? o ho oblidarem ràpidament «i seguirem endavant»? Per què?
 - b. Què és el que ja ha canviat en les relacions humanes que pugui incidir en la nostra manera de viure en societat? I sota quines condicions és això possible?

- 5- Medita el text de l'evangeli que segueix a continuació: (Lluc 8,22ss):

Un dia Jesús va pujar en una barca amb els seus deixebles i els digué: "Passem a l'altra riba del llac." I s'allunyaren de terra. Mentre

navegaven, Jesús s'adormí. Llavors caigué sobre el llac un temporal, i els entrava tanta aigua que es trobaven en perill. Ells van anar a despertar-lo i li deien: "Mestre, mestre, ens enfonsem!" Així que ell es despertà, va increpar el vent i les onades; a l'instant es van calmar, i seguí la bonança. Jesús els digué: "On és la vostra fe?" Ells, plens alhora de temor i admiració, es deien l'un a l'altre: "Qui és aquest, que fins i tot dona ordres als vents i a l'aigua i l'obeeixen?"

I llegeix això que ha escrit el papa Francesc:

Cal recordar sempre que el planeta és i pertany a tota la humanitat, i que el mer fet de néixer en un lloc amb menys recursos i menys desenvolupament no ha d'implicar viure amb menys dignitat. Per a parlar correctament dels nostres drets, hem de mirar i sentir els crits d'altres pobles i altres parts del nostre país. Necessitem créixer en una solidaritat que permeti a tots els pobles convertir-se en els arquitectes del seu propi destí, així com cada home està cridat a desenvolupar-se. És important buscar la unitat i no seguir la lògica que el peix gran s'empassi al petit.

Què puc dir sobre LA MEVA FE EN EL FUTUR? És la meva fe en Déu la que obre aquest futur?

26 ACTUAR:

- 6- Què faré PERSONALMENT per a preparar un futur millor? Per a canviar la meva actitud? En quines dimensions de la meva vida?
- 7- Què decidim fer COM A EQUIP (ACO/MMTC) per a canviar la mentalitat i la manera de consumir, equipar-nos, etc.?
- 8- Quina ACCIÓ COL·LECTIVA (nacional o internacional) podríem realitzar per a mostrar UNA ALTRA CONCEPCIÓ DE LA VIDA EN SOCIETAT, etc.?

6. Pel comiat dels nostres éssers estimats *

VEURE:

- He experimentat durant aquest temps de pandèmia (durant o després del confinament) la mort d'alguna persona estimada? Quina?
- He pogut acomiadar-la? Per què?
- Com he viscut/da aquesta realitat de mort? Quins sentiments i emocions han brollat, amb més insistència, del meu cor (por, ràbia, ira, impotència, solitud, ansietat, resignació, depressió, culpabilitat, esperança, fe, pau, perdó, solidaritat, escalfor humà...)?
- Com la nostra societat viu l'experiència de la mort? Quins missatges (valors i contravalors) rebo?
- En quin moment del procés de dol estic? Per què?
- M'he sentit acompanyat/da en aquest moment de dolor i de dol? Per què? Per quines persones, grups, col·lectius he estat recolzat i recolzada?

JUTJAR:

També Jesucrist va experimentar la mort d'un ésser estimat, el seu amic Llätzer. Podem aprendre d'ell per fer el nostre propi procés en aquest impressionant text de l'evangeli (Joan 11,1-44):

Un home que es deia Llàtzer estava malalt. Era de Betània, el poble de Maria i de la seva germana Marta. Maria era la qui va ungir el Senyor amb perfum i li eixugà els peus amb els cabells. Llàtzer, el malalt, era el seu germà. Les dues germanes enviaren a dir a Jesús: "Senyor, aquell que estimes està malalt." Jesús, en sentir-ho, digué: "Aquesta malaltia no portarà a la mort, sinó a la glòria de Déu: per ella el Fill de Déu serà glorificat." Jesús estimava Marta i la seva germana i Llàtzer. Però quan va sentir que Llàtzer estava malalt, es va quedar encara dos dies al lloc on era. Després digué als deixebles: "Tornem a Judea." Ells li diuen: "Rabí, fa poc que els jueus et volien apedregar, i ara tornes a anar-hi?" Jesús contestà: "¿No són dotze les hores del dia? Els qui caminen de dia no ensopeguen, perquè veuen la llum d'aquest món, però els qui caminen de nit sí que ensopeguen, perquè els manca la llum." Dit això, va afegir: "Llàtzer, el nostre amic, s'ha adormit, però vaig a despertar-lo." Els deixebles li digueren: "Senyor, si s'ha adormit, es posarà bo." Jesús es referia a la mort de Llàtzer, però ells es pensaven que parlava del son natural. Llavors Jesús els digué obertament: "Llàtzer és mort, i m'alegro de no haver estat allí: serà en profit vostre, perquè cregueu. Però ara, anem a trobar-lo! Tomàs, l'anomenat Bessó, va dir als altres deixebles: "Anem-hi també nosaltres i morim amb ell!"

Quan Jesús arribà, va trobar que Llàtzer ja era al sepulcre des de feia quatre dies. Betània és a prop de Jerusalem, cosa de tres quilòmetres, i molts dels jueus havien vingut a donar el condol a Marta i Maria per la mort del seu germà. Quan Marta va saber que Jesús arribava, sortí a rebre'l. Maria es quedà a casa. Marta digué a Jesús: "Senyor, si haguessis estat aquí, no s'hauria mort, el meu germà. Però, fins i tot ara, jo sé que Déu et concedirà tot el que li demanis." Jesús li diu: "El teu germà ressuscitarà." Marta li respon: "Ja sé que ressuscitarà en el moment de la resurrecció, el darrer dia." Li diu Jesús: "Jo soc la resurrecció i la vida. Qui creu en mi, encara que mori, viurà; i tot aquell qui viu i creu en mi, no morirà mai més. ¿Ho creus, això?" Ella li respon: "Sí, Senyor: jo crec que tu ets el Messies, el Fill de Déu, el qui havia de venir al món."

Havent dit això, Marta se'n va anar a cridar la seva germana Maria i li digué en veu baixa: "El Mestre és aquí i et crida." Ella, en sentir-ho, s'aixecà corrents i anà a trobar-lo. Jesús encara no havia entrat al poble, sinó que era a l'indret on Marta l'havia trobat. Els jueus que eren amb Maria a casa per donar-li el condol, quan veieren que s'aixecava corrents i sortia, la seguiren, pensant-se que anava al sepulcre a plorar. Maria va arribar on era Jesús i, en veure'l, se li llançà als peus i li digué: "Senyor, si haguessis estat aquí, no s'hauria mort, el meu germà." Quan Jesús veié que ella plorava i que ploraven també els jueus que l'acompanyaven, es va commoure interiorment i es contorbà. Llavors preguntà: "On l'heu posat?" Li diuen: "Senyor, vine i ho veuràs." Jesús començà a plorar. Els jueus deien: "Mireu com l'estimava." Però alguns replicaren: "Ell, que va obrir els ulls al cec, ¿no hauria pogut fer que aquest home no morís?" Jesús, commogut altra vegada, va arribar al sepulcre. Era una cova tancada amb una llosa. Jesús digué: "Traieu la llosa." Marta, la germana del difunt, li diu: "Senyor, després de quatre dies, ja deu fer fortor." Li respon Jesús: "¿No t'he dit que, si creus, veuràs la glòria de Déu?" Llavors van treure la llosa. Jesús alçà els ulls i digué: "Pare, et dono gràcies perquè m'has escoltat. Ja sé que sempre m'escoltes, però ho dic per la gent que m'envolta, perquè creguin que tu m'has enviat." Havent dit això, cridà amb tota la força: "Llàtzer, surt a fora!" I el mort sortí, lligat de peus i mans amb benes d'amortallar, i la cara lligada amb un mocador. Jesús els diu: "Deslligueu-lo i deixeu-lo caminar."

- Com els personatges del text experimenten la mort de Llätzer?
- Com Jesús la viu? Com hi viu la mort en general?
- Quines actituds i reaccions de Jesús em toquen el cor?
- Quines crides hi sento, com a deixeble de Jesús, que ha experimentat la pèrdua d'una persona estimada?

ACTUAR:

- Què faré personalment per acabar el meu procés de dol?
- Quines actituds he de canviar davant la mort, la fragilitat humana, el dolor?
- Com a grup d'ACO, què farem per comunicar a les persones més properes el sentit cristià davant la mort, malgrat que sigui inesperada, imprevista...?
- Com a moviment, què hi podem dir i fer davant un món obrer ferit per la mort?
- Celebrar una eucaristia en memòria dels éssers estimats com a grup, zona, moviment.

* Veure “Material formatiu sobre el dol i la mort” en annexos.

Podem seguir el mateix esquema d'Estudi d'Evangelí, que seguidament oferirem, en cada fragment de la Paraula de Déu amb la intenció d'escoltar Déu que fa camí incansable amb el seu poble. I d'aprendre de Jesús, com a deixebles que som, com reacciona davant moments de dificultat, crisi i incertesa:

1. SILENCI I PREGÀRIA BREU

Després d'un breu silenci preguem a l'Esperit Sant per demanar el do de comprendre la Paraula de Déu i poder conèixer i estimar Jesucrist i, així, poder seguir-lo millor i donar-lo a conèixer. Perquè l'Esperit doni llum per aprendre de Jesús en la seva dimensió formadora. I així formar-nos per dins com a deixebles del Crist en la vocació per després formar-nos per fora com a apòstols del Crist en la missió que ens encomana com a militants cristians d'ACO.

2. LECTURA

Llegim el text (si és en grup, una persona el llegeix en veu alta). I el rellegim en silenci, tranquil·lament. Si hi ha possibilitat d'aclarir dubtes de comprensió ho fem ara, abans d'entrar en el fons: simbolismes, referències pròpies de l'època, elements teològics...

(consultem notes o un llibre bíblic que tinguem a mà; si és en grup, el responsable del grup amb el o la consiliari ho pot portar preparat).

3. CONTEMPLACIÓ (cadascú personalment)

- * Contemplem Jesús: mirem què fa, escoltem què diu, mirem com està entre les persones, les seves actituds, la relació amb el Pare, com es forma per dins i per fora.
- * Contemplem els altres personatges de l'escena: què fan, què diuen... Si no surt Jesús directament en el passatge, contemplem què diuen, què fan en relació a ell...

- * Ens fixem, també, en què passa al llarg del relat, quins canvis es produeixen, què ha fet que es produís el canvi, quines conseqüències té aquest canvi per a les persones...

Apuntem el que hem descobert, sobretot de Jesús sobre com es forma i va formant els seus deixebles i la gent en general (el que després compartirem, si ho fem en grup).

- * Contemplem la Vida: mirem la pròpia vida i la de les persones dels ambients on vivim; tenim una mirada especial sobre la vida per fixar-nos com es formen o deformen com a persones, eduquen en totes les dimensions de la persona...
- * Ens adonem que el que hem vist en l'Evangelí es dona en la Vida, i ens parla, ens qüestiona, ens dona llum sobre aquest aspecte de la formació dels altres i de la nostra com a militants cristians.

Apuntem, amb actitud d'acolliment i de pregària (de diàleg amb Jesús), els signes del Regne que hem descobert en la vida:

- què hem descobert del Regne en la pròpia vida, en la dels altres, en la de l'ACO...
- què espera Déu de nosaltres, quina és la voluntat de Déu de cara a mantenir, potenciar o canviar actituds i formes de vida per tal d'identificar-nos cada vegada més amb Jesucrist Formador que sempre ens vol educar i formar a nivell personal i comunitària; i concretar les crides concretes que Déu ens fa a través de tot això (després les compartirem, si ho fem en grup).
- formulem ben concretament les crides per tal de treballar més decididament per l'arribada del Regne de Déu des d'aquesta vessant de formació com a deixebles i apòstols de Jesucrist.

4. COMPARTICIÓ (si ho fem en grup)

Amb confiança, acolliment i senzillesa, compartim el que hem descobert. (És important que escoltem sense interrompre, acollint

el que diu l'altra persona amb llibertat, sense entrar en debat intel·lectual o ideològic. Cal recordar que Jesús també parla a través de les paraules dels altres i, això, ens forma i ens fa créixer com a comunitat en comunió amb tota l'Església)

5. PREGÀRIA D'ACCIÓ DE GRÀCIES

Agraïm a l'Esperit Sant els fruits d'aquest treball sobre com Jesús es forma amb el Pare amb la Saviesa de l'Esperit Sant per formar els seus deixebles i la gent de bona voluntat. També li demanem que ens formi més per ser fidels a la missió evangelitzadora en el món obrer com a ACO. I preguem per les persones en qui hem pensat al llarg de la contemplació de la Vida i l'Evangelí.

Déu no es queda amb els braços creuats davant la situació de crisi del seu poble (Èxode 2,23-3,1-10): “Al cap de molt de temps, el rei d'Egipte va morir. Mentrestant, els israelites gemegaven i cridaven des del fons del seu esclavatge, i el seu clam va pujar fins a Déu, que va escoltar els seus gemecs i es recordà de l'aliança que havia fet amb Abraham, Isaac i Jacob. Déu va mirar els israelites i es va fer càrrec de la seva situació.

Moisès pasturava el ramat del seu sogre Jetró, sacerdot de Madian. Un dia, mentre guiava el ramat desert enllà, va arribar a l'Horeb, la muntanya de Déu. Allí se li va aparèixer l'àngel del Senyor en una flama enmig d'una bardissa. Moisès va mirar i veié que la bardissa cremava però no es consumia. I es va dir: «M'atansaré a contemplar aquest espectacle extraordinari: què ho fa que la bardissa no es consumeixi?» Quan el Senyor va veure que Moisès s'atansava per mirar, el cridà de la bardissa estant: “Moisès, Moisès!” Ell respongué: “Sóc aquí.” Déu li digué: “No t'acostis. Treu-te les sandàlies, que el lloc que trepitges és sagrat.” I va afegir: “Jo soc el Déu del teu pare, el Déu d'Abraham, el Déu d'Isaac i el Déu de Jacob.” Moisès es va tapar la cara perquè tenia por de mirar Déu. El Senyor li digué: “He vist l'opressió del meu poble a Egipte i he sentit com clama per culpa dels seus explotadors. Conec els seus sofriments; per això he baixat a alliberar-lo del poder dels egipcis i fer-lo pujar des d'Egipte cap a un país bo i espaiós, un país que regalima llet i mel: el país dels cananeus,

els hitites, els amorreus, els perizites, els hivites i els jebuseus. El clam dels israelites ha arribat fins a mi i he vist com els egipcis els oprimeixen. Ara, doncs, jo t'envio al faraó; vés-hi i fes sortir d'Egipte els israelites, el meu poble.”

Sempre hi ha persones que escolten Déu per donar resposta a la situació difícil que s'està vivint (1 Reis 19,1-18): Acab va explicar a Jezabel tot el que Elies havia fet i com havia matat tots els profetes. Llavors Jezabel va enviar un missatger per dir a Elies: “Que els déus em facin caure al damunt tota mena de mals si demà en aquesta mateixa hora no he fet amb la teva vida el que tu has fet amb la d'ells!” Elies tingué por i va fugir per salvar la vida. En arribar a Beerxeba, que és a Judà, va deixar-hi el seu criat i ell continuà desert endins tota una jornada. Finalment es va asseure sota una ginestera solitària i demanava la mort amb aquestes paraules: “Ja n'hi ha prou, Senyor! Pren-me la vida, que no soc pas millor que els meus pares.” Es va ajeure i s'adormí sota aquella ginestera. Però, mentre dormia, un àngel el va tocar i li digué: “Aixeca't i menja.” Va mirar i va veure al seu capçal un pa cuit al caliu i un gerro d'aigua. Va menjar, va beure i s'ajagué de bell nou. L'àngel del Senyor va tornar, el va tocar i li digué: “Aixeca't i menja, que el camí que has de fer és massa llarg per a tu.” Elies es va alçar, va menjar i beure, i després, amb la força d'aquell aliment, caminà quaranta dies i quaranta nits fins a la muntanya de Déu, l'Horeb.

En arribar-hi, va entrar a la cova per passar-hi la nit. El Senyor li va adreçar la paraula i li preguntà: “Què hi fas, aquí, Elies?” Ell respongué: “Estic encès de zel per tu, Senyor, Déu de l'univers: els d'Israel han abandonat la teva aliança, han derrocat els teus altars i han mort els teus profetes. Només he quedat jo, i encara em busquen per matar-me.” El Senyor li digué: “Surt i estigues dret davant meu dalt la muntanya, que hi passaré jo, el Senyor.” Aleshores s'aixecà de davant el Senyor un vent huracanat i violent que esberlava les muntanyes i esmicolava les roques, però en aquell vent el Senyor no hi era. Després del vent va venir un terratrèmol, però el Senyor tampoc no era en el terratrèmol. Després del terratrèmol va arribar foc, però el Senyor tampoc no era en aquell foc. Després del foc es va alçar el murmuri d'un ventijol suau. En sentir-lo, Elies es tapà la

cara amb el mantell, va sortir de la cova i es quedà dret a l'entrada. Llavors una veu li digué: “Què hi fas, aquí, Elies?” Ell va respondre: “Estic encès de zel per tu, Senyor, Déu de l'univers: els d'Israel han abandonat la teva aliança, han derrocat els teus altars i han mort els teus profetes. Només he quedat jo, i encara em busquen per matar-me.” El Senyor li va dir: “Torna a posar-te en camí i vés cap al desert de Damasc. Quan hi arribis, ungeix Hazael per rei dels arameus. Després ungeix Jehú, fill de Nimxí, per rei d'Israel. Ungeix també Eliseu, fill de Xafat, d'Abel-Meholà, com a profeta successor teu. El qui s'escapi de l'espasa d'Hazael, el farà morir Jehú; i el qui s'escapi de l'espasa de Jehú, el farà morir Eliseu. Però jo deixaré a Israel una resta de set mil homes: tots els genolls que no s'han doblegat davant de Baal i tots els llavis que no l'han besat.”

Jesús anima els i les seves deixebles a no tenir por malgrat les contrarietats, la incertesa, els canvis, les situacions imprevistes...:

Mateu 10,26-31: “Per tant, no tingueu por de tots ells, perquè no hi ha res de secret que no s'hagi de revelar, ni res d'amagat que no s'hagi de saber. Allò que us dic en la fosca, digueu-ho a plena llum, i allò que sentiu a cau d'orella, pregoneu-ho des dels terrats. I no tingueu por dels qui maten el cos però no poden matar l'ànima; temeu més aviat el qui pot fer que l'ànima i el cos es consumeixin a l'infern. ¿No es venen dos ocells per pocs diners? Doncs ni un de sol no cau a terra si no ho permet el vostre Pare. I pel que fa a vosaltres, fins i tot els cabells, us té comptats. Per tant, no tingueu por: vosaltres valeu més que tots els ocells.”

Mateu 17,1-9: “Sis dies després, Jesús va prendre amb ell Pere, Jaume i Joan, el germà de Jaume, se'ls endugué a part dalt d'una muntanya alta i es transfigurà davant d'ells; la seva cara es tornà resplendent com el sol, i els seus vestits, blancs com la llum. Llavors se'ls van aparèixer Moisès i Elies, que conversaven amb Jesús. Pere digué a Jesús: “Senyor, és bo que estiguem aquí dalt. Si vols, hi faré tres cabanes: una per a tu, una per a Moisès i una altra per a Elies.” Encara parlava, quan els cobrí un núvol lluminós, i una veu digué des del núvol: “Aquest és el meu Fill, el meu estimat, en qui m'he complagut; escolteu-lo.” Els deixebles, en sentir-ho, es van prosternar amb el front fins a terra, plens de gran temor. Jesús s'acostà, els tocà i els

digué: “Aixequen-vos, no tingueu por.” Ells van alçar els ulls i no veieren ningú més que Jesús tot sol. Mentre baixaven de la muntanya, Jesús els va donar aquesta ordre: “No digueu res a ningú d’aquesta visió fins que el Fill de l’home hagi ressuscitat d’entre els morts.”

Mateu 28,8-10: “Immediatament elles, amb por, però amb una gran alegria, se n’anaren del sepulcre i van córrer a anunciar-ho als deixebles. Però tot d’una Jesús els va sortir al pas i les va saludar. Elles se li acostaren, se li abraçaren als peus i el van adorar. Jesús els digué: “No tingueu por. Aneu a anunciar als meus germans que vagin a Galilea. Allà em veuran.”

Joan 20,19-23: Al capvespre d’aquell mateix dia, que era diumenge, els deixebles, per por dels jueus, tenien tancades les portes del lloc on es trobaven. Jesús va arribar, es posà al mig i els digué: “Pau a vosaltres.” Dit això, els va mostrar les mans i el costat. Els deixebles s’alegraren de veure el Senyor. Ell els tornà a dir: “Pau a vosaltres. Com el Pare m’ha enviat a mi, també jo us envio a vosaltres.” Llavors va alenar damunt d’ells i els digué: “Rebeu l’Esperit Sant. A qui perdonareu els pecats, li quedaran perdonats; a qui no els perdoneu, li quedaran sense perdó.”

Jesús critica aquelles mirades que impedeixen percebre els signes de Déu a la realitat (Mateu 16,1-4): Es presentaren els fariseus i els saduceus i, per posar-lo a prova, li demanaren que els fes veure un senyal del cel. Jesús els respongué: “Quan arriba el capvespre, diu: “Cel roig, bon temps.” I de bon matí: “Cel roig i fosc, mal temps, avui.” ¿Vosaltres, doncs, sabeu interpretar l’aspecte del cel i no sou capaços d’interpretar els signes dels temps? La gent d’aquesta generació dolenta i adúltera demana un senyal, però no els en serà donat cap altre que el de Jonàs.” Llavors Jesús els deixà i se’n va anar.

Jesús guareix les cegueses que no deixen veure com cal la realitat (Marc 8,22-26): “Arribaren a Betsaida. Allà li portaren un cec i li demanaven que el toqués. Jesús agafà el cec per la mà i se l’endugué fora del poble. Llavors li escopí als ulls, li imposà les mans i li preguntà: “Veus alguna cosa?” El cec va alçar els ulls i

deia: “Distingeixo les persones: les veig com si fossin arbres, però caminen.” Jesús tornà a imposar-li les mans sobre els ulls, i el cec hi veié clarament. Estava guarit, i ho veia tot amb nitidesa. Jesús el va enviar a casa seva i li digué: “No entris al poble.”

Jesús educa la mirada dels i les deixebles per anar al nucli dels fets quotidians de la vida (Marc 12,41-44): “Jesús es va asseure davant la sala del tresor i mirava com la gent hi tirava diners. Molts rics hi tiraven molt. Llavors va arribar una viuda pobra que hi tirà dues petites monedes de coure. Jesús va cridar els seus deixebles i els digué: “Us asseguro que aquesta viuda pobra ha tirat al tresor més que tots els altres. Tots han donat el que els sobrava; ella, en canvi, ha donat el que necessitava, tot el que posseïa, tot el que tenia per a viure.”

Jesús assumeix i comparteix la seva missió en el món amb els i les seves deixebles (Lluc 9,22-27): “Jesús afegí: “Cal que el Fill de l’home pateixi molt. Els notables, els grans sacerdots i els mestres de la Llei l’han de rebutjar, ha de ser mort i ha de ressuscitar el tercer dia.” I deia a tothom: “Si algú vol venir amb mi, que es negui a ell mateix, que prengui cada dia la seva creu i que em segueixi. Qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà, però el qui la perdi per mi, la salvarà. Què en treu l’home de guanyar tot el món si es perd o es destrueix a ell mateix? Si algú s’avergonyeix de mi i de les meves paraules, el Fill de l’home s’avergonyirà d’ell quan vindrà en la seva glòria i en la glòria del seu Pare i dels sants àngels. Us ho asseguro: alguns dels qui són aquí no moriran sense haver vist el Regne de Déu.”

Jesús és l’enviat de Déu Pare que estima el món malgrat les seves imperfeccions (Joan 3,10-21): “Jesús li respongué a Nicodem: “I tu, que ets mestre d’Israel, no ho comprens? Et ben asseguro que parlem d’allò que sabem i donem testimoni d’allò que hem vist, però vosaltres no admeteu el nostre testimoni. Si no em creieu quan us parlo de les coses terrenals, com podreu creure’m quan us parli de les celestials? Ningú no ha pujat mai al cel, fora d’aquell qui n’ha baixat, el Fill de l’home. I així com Moisès va enlairar la serp en el desert, també el Fill de l’home ha de ser enlairat, perquè tots els qui creuen tinguin en ell vida eterna. Déu ha estimat tant el món que ha donat el

seu Fill únic perquè no es perdi cap dels qui creuen en ell, sinó que tinguin vida eterna. Déu no ha enviat el seu Fill al món perquè el món fos condemnat, sinó per salvar-lo per mitjà d'ell. Els qui creuen en ell no són condemnats, però els qui no creuen ja han estat condemnats, perquè no han cregut en el nom del Fill únic de Déu. La condemna ha arribat per això: quan la llum ha vingut al món, els homes s'han estimat més la foscor que la llum, ja que les seves obres eren dolentes. Tots els qui obren el mal tenen odi a la llum, i no s'acosten a la llum perquè quedarien al descobert les seves obres. Però els qui viuen d'acord amb la veritat s'acosten a la llum perquè es vegin les seves obres, ja que les fan segons Déu.”

Units i unides sempre a Jesucrist, el cep veritable, passi el que

passi (Joan 15,1-10): “Jo soc el cep veritable i el meu Pare és el vinyater. Les sarments que no donen fruit, el Pare les talla, però les que donen fruit, les neteja perquè encara en donin més. Vosaltres ja sou nets gràcies al missatge que us he anunciat. Estigueu en mi, i jo estaré en vosaltres. Així com les sarments, si no estan en el cep, no poden donar fruit, tampoc vosaltres no en podeu donar si no esteu en mi. Jo soc el cep i vosaltres les sarments. Aquell qui està en mi i jo en ell, dona molt de fruit, perquè sense mi no podeu fer res. Si algú se separa de mi, és llençat fora i s'asseca com les sarments. Les sarments, un cop seques, les recullen i les tiren al foc, i cremen. Si esteu en mi i les meves paraules resten en vosaltres, podreu demanar tot el que voldreu, i ho tindreu. La glòria del meu Pare és que doneu molt de fruit i sigueu deixebles meus. Tal com el Pare m'estima, també jo us estimo a vosaltres. Manteniu-vos en el meu amor. Si guardeu els meus manaments, us mantindreu en el meu amor, tal com jo guardo els manaments del meu Pare i em mantinc en el seu amor.”

Malgrat tot res ens separarà de l'amor de Déu manifestat en Jesús

(Romans 8,31-39): “Què direm, doncs, davant d'això? Si tenim Déu amb nosaltres, qui tindrem en contra? Ell, que no va plànyer el seu propi Fill, sinó que el va entregar per tots nosaltres, com no ens ho donarà tot juntament amb ell? Qui s'alçarà per acusar els elegits de Déu, si Déu mateix els fa justos? Qui gosarà condemnar-los, si Jesucrist mateix va morir, més encara, va ressuscitar, està a la dreta de Déu i intercedeix per nosaltres? Qui ens separarà de l'amor de

Crist? ¿La tribulació, l'angoixa, la persecució, la fam, la nuesa, el perill, la mort violenta? Tal com diu l'Escriptura: És per tu que anem morint tot el dia, i ens tenen com anyells duts a matar. Però, de tot això, en sortim plenament vencedors gràcies a aquell qui ens estima. N'estic cert: ni la mort ni la vida, ni els àngels ni les potències, ni el present ni el futur, ni els poders, ni el món de dalt ni el de sota, ni res de l'univers creat no ens podrà separar de l'amor de Déu que s'ha manifestat en Jesucrist, Senyor nostre.”

Saber prendre distància a la realitat del moment per no perdre l'objectivitat amb el Crist (Romans 12,1-2):

“Germans, per la misericòrdia que Déu ens té, us exhorto a oferir-vos vosaltres mateixos com una víctima viva, santa i agradable a Déu: aquest ha de ser el vostre culte veritable. No us emmotlleu al món present; deixeu-vos transformar i renoveu el vostre interior, perquè pugueu reconèixer quina és la voluntat de Déu, allò que és bo, agradable a ell i perfecte.”

Les cartes a les set esglésies com a exercici de discerniment en una situació de crisi (Apocalipsi 2,1-3,22):

Una comunitat ben organitzada però sense esperit (2,1-7): »A l'àngel de l'església d'Efes, escriu-li: “Això diu el qui té a la mà dreta les set estrelles i es passeja enmig dels set lampadaris d'or: “Conec les teves obres, el teu esforç i la teva constància. Sé que no pots suportar els dolents: has posat a prova els qui es diuen apòstols i no ho són, i els has trobat falsos. Ets pacient i constant, i no has defallit quan has hagut de sofrir pel fet de portar el meu nom. Però tinc contra tu que no tens l'amor que abans tenies. Recorda, doncs, com eres i d'on has caigut. Converteix-te i torna a obrar com abans; si no et converteixes, vindré a trobar-te, i trauré el teu lampadari del seu lloc. Tens, però, a favor teu que detestes la manera d'obrar dels nicolaïtes, que jo també detesto. Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les esglésies. Als qui surtin vencedors, els concediré de menjar el fruit de l'arbre de la vida que hi ha en el paradís de Déu.”

Una comunitat pobre, calumniada i perseguida que no aixeca el cap (2,8-11): »A l'àngel de l'església d'Esmirna, escriu-li: “Això diu el primer i el darrer, el qui era mort però ha tornat a la vida: Conec

la tribulació que passes i la teva pobresa, encara que, de fet, ets ric. Sé com t'injurien els qui es diuen jueus i no són res més que una sinagoga de Satanàs. No tinguis cap por dels sofriments que t'esperen. El diable, per provar-vos, en llançarà alguns de vosaltres a la presó, i la tribulació durarà deu dies. Sigues fidel fins a la mort i et donaré la corona de la vida. Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les esglésies. Als qui surtin vencedors, la segona mort no els farà cap mal.”

Una comunitat fidel però que no és capaç de discernir davant les propostes del món (2,12-17): »A l'àngel de l'església de Pèrgam, escriu-li: “Això diu el qui té l'espasa esmolada de dos talls: Conec el lloc on resideixes: Satanàs hi té el seu tron. Sé que et mantens fidel al meu nom. No vas renegar de la fe en mi, ni tan sols en els dies que Antipas, el meu testimoni fidel, va ser mort en aquesta ciutat on resideix Satanàs. Però tinc alguna cosa contra tu: dins teu n'hi ha que segueixen la doctrina de Balaam, aquell qui ensenyava Balac a fer caure els israelites en la trampa de menjar carn sacrificada als ídols i així prostituir-se. De manera semblant, dins teu hi ha qui segueix la doctrina dels nicolaïtes. Per tant, converteix-te; si no ho fas, vindré a trobar-te de seguida i lluitaré contra ells amb l'espasa de la meua boca. Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les esglésies. Als qui surtin vencedors, els donaré el manà amagat i una pedra blanca amb un nom nou inscrit que ningú no coneix, fora dels qui el reben.”

Una comunitat fidel però que tolera el fals profetisme (2,18-29): »A l'àngel de l'església de Tiatira, escriu-li: “Això diu el Fill de Déu, el qui té els ulls com una flama i els peus semblants a metall incandescent: Conec les teves obres, el teu amor, la teva fe, el teu servei i la teva constància. Sé que ara les teves obres són més nombroses que abans. Però tinc contra tu que toleres Jezabel, aquella dona que es fa passar per profetessa: enganya els meus servents i els ensenya a prostituir-se menjant carn sacrificada als ídols. Jo li he donat temps perquè es convertís, però no vol penedir-se del seu comportament immoral. Doncs mira, la llançaré al llit de la gran tribulació juntament amb els seus companys d'adulteri, si no es converteixen de la manera de viure que ella els ha ensenyat; i fins i tot farà morir els fills que

ella ha tingut. Així totes les esglésies coneixeran que jo penetro el cor i els pensaments i us pago a cada un segons les vostres obres. En canvi, a vosaltres, a la resta dels de Tiatira, als qui no seguíu la doctrina d'aquella dona ni heu volgut conèixer el que ells anomenen les profunditats de Satanàs, jo us dic que no us imposaré cap més càrrega. Ara bé, el que posseïu, guardeu-ho fidelment fins que jo torni. Als qui surtin vencedors, als qui es mantinguin fins a la fi en la pràctica de les meves obres, els donaré poder sobre els pobles, perquè els governin amb una vara de ferro com qui esmicola els gerros de terrissa. Aquest és el poder que he rebut del meu Pare. Els donaré també l'estel del matí. Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les esglésies.”

Una comunitat morta malgrat que sembli viva (3,1-6): »A l'àngel de l'església de Sardes, escriu-li: “Això diu el qui té els set esperits de Déu i les set estrelles: Conec les teves obres. Sé que el teu nom significa que vius; de fet, però, ets mort. Estigues en vetlla i enforteix tot allò que encara viu, abans no es mori. Les teves obres no les he trobades perfectes als ulls del meu Déu. Recorda, doncs, el que vas escoltar i acceptar. Fes-ne cas i converteix-te. Si no vetlles, vindré com un lladre, i no sabràs pas a quina hora et cauré al damunt. Però hi ha dintre teu, a Sardes, unes poques persones que no s'han tacat els vestits. Aquestes m'acompanyaran vestides de blanc, perquè en són dignes. Els qui surtin vencedors aniran, doncs, amb vestits blancs. No esborraré els seus noms del llibre de la vida, sinó que els reconeixeré davant el meu Pare i els seus àngels. Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les esglésies.”

Una comunitat fidel però és poca cosa, insignificant, feble (3,7-13): »A l'àngel de l'església de Filadèlfia, escriu-li: “Això diu el Sant, el Veraç, el qui té la clau de David, el qui obre, i ningú no pot tancar, el qui tanca, i ningú no pot obrir: Conec les teves obres. Mira, he posat davant teu una porta oberta que ningú no pot tancar. No ets gaire fort, però has guardat la meva paraula i no has renegat del meu nom. Posaré a les teves mans alguns de la sinagoga de Satanàs, dels qui es diuen jueus i no ho són, sinó que menteixen. Jo els faré venir a prosternar-se als teus peus i reconeixeran l'amor que et tinc. Ja que has guardat amb constància la meva paraula, també jo et guardaré

de l'hora de la prova que és a punt de caure damunt tota la terra i els seus habitants. Vinc de seguida: el que posseeixes, guarda-ho fidelment, perquè ningú no et prengui la corona. Als qui surtin vencedors, jo els faré columnes en el temple del meu Déu, i ja no se'n mouran mai més. Gravaré en ells el nom del meu Déu i el nom de la ciutat del meu Déu, la nova Jerusalem que baixa del cel venint del meu Déu, i també el meu nom nou. Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les esglésies.”

Una comunitat infidel (3,14-22): »A l'àngel de l'església de Laodicea, escriu-li: “Això diu l'Amén, el testimoni fidel i veraç, l'origen de tot el que Déu ha creat: Conec les teves obres i sé que no ets ni fred ni calent. Tant de bo que fossis fred o calent! Però, ja que ets tebi, i no fred o calent, estic a punt de vomitar-te. Tu dius: ‘Soc ric, m'he enriquit i no em manca res’, però no t'adones que ets el més miserable i digne de compassió, pobre, cec i nu. Per això et recomano que em compris or refinat al foc, que t'enriqueixi; vestits blancs, que cobreixin la teva nuesa vergonyosa, i pomada per a posar-te-la als ulls, que et torni la vista. Jo reprenc i corregeixo tots aquells que estimo. Sigues zelós i converteix-te. Mira, soc a la porta i truco. Si algú escolta la meua veu i obre la porta, entraré a casa seva i soparé amb ell, i ell amb mi. Als qui surtin vencedors, els concediré d'asseure's amb mi en el meu tron, tal com jo, que he vençut, m'he assegut amb el meu Pare en el seu tron. Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les esglésies.”

1. Saber fer lectura creient del que passa

(Sebastià Taltavull Anglada, Bisbe de Mallorca)

Hi ha preguntes difícils de respondre. Neixen espontàniament del cor i, enmig del desconcert, busquen on trobar ressò. La qüestió és aquesta: per què Déu permet el mal i les desgràcies? Davant d'aquest enigma, n'hi ha que es tornen implacables i fan de Déu el responsable de tot, i veuen en la desgràcia un càstig. D'altres, en canvi, observant l'experiència de Jesús, veuen que assumeix la nostra humanitat en tot, tret del pecat, i miren de descobrir en Déu no la causa del problema, sinó la seva resposta, la font de la solució. Els qui reaccionen així donen un fecund testimoni de fe, un exemple incomparable de la confiança que han posat en Déu.

Davant la dificultat de reaccionar en cristià, aquest és el gest de conversió que ens demana Jesús en el nostre itinerari quaresmal; i ho fa amb la contundència d'aquestes paraules: «Si no us convertiu, tots acabareu igual.» No és fàcil reaccionar bé quan els ànims estan alterats i es busquen culpables costi el que costi. Un acte de violència, una catàstrofe natural o un accident sempre alteren la convivència humana i resulta per a molts quelcom incomprensible. Els qui s'acosten a Jesús exigint una resposta no li ho posen fàcil, però ell mira d'ajudar tot fent-los veure que és possible un canvi d'actitud, és a dir, de voler i saber fer una lectura creient del que passa.

D'altra part, Jesús ens diu: «No judiqueu, i Déu no us judicarà. No condemneu, i Déu no us condemnarà» (Lc 6,37). No ens correspon de fer el dictamen definitiu sobre la realitat, sobre les persones i sobre Déu. Sí que ens correspon de preguntar-nos davant de qualsevol esdeveniment, sigui del signe que sigui, què vol dir-nos Déu a través d'ell. Aquesta és l'actitud del creient que Crist ens ensenya amb la finalitat de discernir, no una qüestió teòrica, sinó quina ha de ser la nostra actuació pràctica.

Aquesta forma d'actuar, fruit de la conversió a Ell, és el que realment interessa. Aleshores, ens adonem de la necessitat de la fe, de l'esperança i de la caritat, ja que, gràcies a aquestes virtuts, adquirim una altra manera de mirar la realitat, per negativa que sigui, i d'enfrontar-nos-hi. Convertir-nos al Senyor ens condueix a contemplar-lo en la seva manera d'enfrontar-se al mal, de vence'l, i d'interpretar-lo.

2. Lectura creient de la realitat

(Jordi Tres Bosch. Prevere de la diòcesi de Sant Feliu de Llobregat)

La lectura creient de la realitat s'explica per si mateixa. És un mètode de la teologia pastoral per a llegir la realitat en clau cristiana. És el lligam entre l'experiència de fe i la de vida. Aquest diàleg entre fe i vida que ens ve animat per l'Evangeli i pels recents Concili Vaticà II i el Concili Provincial Tarraconense. Un camp concret d'aplicació d'aquesta metodologia és la revisió de vida. I en concret, la interpretació de la realitat a la llum de l'Evangeli, troba un camp d'aplicació en l'estudi d'evangeli i la lectio divina.

Els "signes dels temps", és aquesta lectura creient dels moments que vivim. El discerniment de la presència del Regne de Déu en la situació concreta viscuda per l'Església. Hem de tenir presents els límits d'aquesta lectura, ja que els signes són aclaridors, però mai absolutament clars, ja que en la realitat mateixa es barreja el blat amb el jull (Mt 13,24-43; Mt 16,1-3; Lc 12,54-56).

Passos a seguir:

- Observació de la realitat amb mirada nova (intel·ligència, afectivitat, amor i fe)
- Anàlisi de la realitat. Comprendre els fets en el context, causes, arrels socio-econòmiques

- Reptes i signes d'esperança que planteja. Veure'n els punts candents i les possibilitats de canvi, millora...
- Interpretació a la llum de l'Evangelí. Veure si la realitat s'orienta vers el projecte salvador de Déu en Jesús. És el judici crític teològic, recerca de fonaments i principis evangèlics.
- Projecte transformador i evangelitzador. Reflexió teològica-pastoral encaminada al disseny de criteris, itineraris concrets, directrius operatives vers un procés renovador a favor de la dignitat de la persona, la vitalitat de la comunitat, el respecte a la natura, i el compromís amb la història.
- Compromís conscient i conseqüent. Verificació a la pràctica del diagnòstic, interpretació teològica, projecte transformador operatiu i missió evangelitzadora.

En definitiva, respondre als reptes que planteja la realitat, potenciant els signes d'esperança.

3. Significat dels signes dels temps

(del quadern n. 178 de Cristianisme i Justícia
 “Vents de canvi. L'Església davant els signes
 dels temps” d'en F. Javier Vitoria, p. 9-11)

Des del Vaticà II fins avui l'expressió «signes dels temps» s'ha convertit tendencialment en una de les categories fonamentals de la teologia emergent postconciliar, per a definir particularment les relacions de l'Església i del món. De tota manera, no sempre s'utilitza amb el mateix significat. Generalment es consideren signes dels temps aquells fenòmens socials i culturals que, com a conseqüència de la seva generalització i gran freqüència, caracteritzen una època determinada i expressen les necessitats i les aspiracions de la humanitat. Són fenòmens impactants que donen senyals de formes

d'existència humana més justes i més dignes. La seva significativitat no està sobreafegida des de fora pels qui els llegeixen com a tals, sinó encarnada en la realitat històrica. La tipicitat, els indicis de temps millors que assenyalen, el consens col·lectiu que desperten i la seva irreversibilitat constitueixen alguns dels criteris per a identificar-los.

Aquest és el significat més habitual que la noció té en els textos del Vaticà II. Sobretot en la *Gaudium et Spes* (GS). Fins al moment conciliar, l'Església havia estat enfrontada amb la modernitat. Insensible i immutable davant els canvis experimentats al món, vivia tancada en si mateixa per no contaminar-se i no caure en la temptació del canvi.

La qüestió dels signes de l'època va tenir dos efectes molt saludables per a l'Església:

- 1) Es va percebre com una crida d'atenció i, fins i tot, com un senyal d'alarma. Alguna cosa no anava bé en l'Església. Els canvis del món modern eren una demanda implícita de canvis en l'Església.
- 2) Es va acceptar com un indicador per al reconeixement favorable dels valors de la modernitat (democràcia, drets humans, desenvolupament econòmic, transformacions socials socialdemòcrates, racionalitat científica, etc.), i com un impuls per a una millor adaptació eclesial a les societats modernes. Implícitament, la qüestió dels signes dels temps es va convertir en un antídoto contra la por dels «vents de canvi», que sempre condueix indefectiblement a sufocar l'Esperit.

Però hi ha un altre ús de la noció que em sembla més decisiu per a la vida de l'Església. D'acord amb el significat de Mt 16,1-3, l'expressió «signes dels temps» s'hauria de reservar per als signes del Regnat de Déu. Coincideixo amb Luis González-Carvajal quan afirma que els signes dels temps «no són, per tant, signes dels temps actuals, sinó signes dels últims temps. En conseqüència, no tots els trets característics d'una època són "signes dels temps", sinó únicament aquells en els quals es manifesta la salvació».

1.2.1. El discerniment

En conseqüència, en el discerniment dels signes dels temps, l'Església busca «saber què fer en el moment actual perquè es duguin a terme els temps anunciats per Jesús». El poble de Déu indaga i discerneix els signes dels temps per saber com va la nostra història amb relació al Regnat de Déu que Jesús va anunciar i va fer present. És a dir, per albirar quin és l'estat de la justícia i el dret en el món (cf. Jr 23,5; 33,15; Is 11,4-5); per avaluar si hi ha bones noves per als pobres en aquesta terra (cf. Lc 4,16-19); per verificar si en el segle XXI Déu aparta els poderosos dels seus trons i exalta els humils, si omple de béns els pobres i fa que els rics se'n tornin sense res (cf. Lc 1,51-53); per comprovar si la fraternitat humana marxa segons allò que el Déu del Regne, «Pare/Cap de la família del món», havia previst.

La mística d'ulls oberts, de la qual tant hem parlat aquests últims anys, necessita l'aliment del discerniment dels signes dels temps per mitjà de l'Evangelí. De tota manera hem de reconèixer que sovint sembla que l'Església i les comunitats eclesials estiguem als núvols, i el Senyor passa per davant i no el veiem. La ingent tasca de respondre «als perennes interrogants de la humanitat

sobre el sentit de la vida present i futura i sobre la mútua relació entre ambdues» [cf. GS 4 i 11], reclama una Església experta en els senyals de la vigència del Regne de Déu entre nosaltres fins a fer-los seus. L'exercici del discerniment conciliar dels signes dels temps «va obrir els ulls» a l'Església, que va passar de condemnar el món modern a beneir-lo. Aquest canvi de pràctica eclesial m'evoca la història de Balaam, que, contractat pel rei moabita per a maleir Israel, va acabar beneint-lo, no sense abans haver-se vist obligat per Déu a «baixar de la somera» (cf. Nm 22-24).

La capacitat per a detectar senyals del Regne enmig de les ambigüitats del nostre present ha d'amarar la vida eclesial de dalt a baix. L'Església no és el recinte on l'Esperit es manifesta d'una manera exclusiva i és administrat burocràticament. L'Església «dels signes» és com un "radar" que descobreix i assenyala aquelles realitats del

nostre món en què l'Esperit del Regne s'està manifestant, molt sovint sense que els seus mateixos protagonistes en siguin conscients. Els comportaments eclesials no haurien de tornar a reflectir una eclesiologia de "la ciutadella emmurallada", protegida del món i enfrontada a ell. Sinó irradiar una eclesiologia del «dit que assenyala» el pas de Déu per la història, ja que, com va recordar el Vaticà II, el seu Regne ja és present parcialment entre nosaltres [cf. GS 39].

1.2.2. El Regnat de Déu

No pretenc de cap manera confondre el Regnat actual de Déu al món amb la seva meta universal. Seria unilateral contemplar el Regnat de Déu únicament en la seva consumació escatològica. De la

mateixa manera, és erroni identificar el Regnat de Déu amb les seves anticipacions històriques. El Regnat de Déu actua en la història d'una manera oculta i conflictiva. Les seves anticipacions són la immanència del Regnat escatològic de Déu i el Regnat esdevenidor és la transcendència d'aquestes anticipacions que són objecte de fe i experiència.

Aquesta comprensió prohibeix tant situar el Regnat de Déu en un més enllà que no tingui relació amb la vida terrestre com identificar-lo amb una situació determinada de la història. Sense la contrafigura transcendent del Regnat de Déu, les seves anticipacions perden el seu punt d'orientació. Sense les anticipacions immanents del Regnat el seu futur transcendent es convertiria en una mera il·lusió "utopista". Per això l'Església, en el seu servei al Regnat de Déu, ha de posar en pràctica l'obediència a la voluntat de Déu, que transforma el món, i la pregària per la vinguda del Regne. Així ho fem cada vegada que diem el «Prenostre». I així ho van fer els primers cristians quan suplicaven, amb la petició maranatha!, la segona vinguda del Senyor perquè interrompés el seu patiment.

Font: <https://www.cristianismeijusticia.net/vents-de-canvi-lesglesia-davant-els-signes-dels-temps>

4. Conclusió narrativa: l'església cremada

(del quadern n. 218 de Cristianisme i Justícia "Ser cristià a Europa?" d'en Víctor Codina, p. 29-30)

Encara tenim a la retina les imatges del terrible incendi, l'abril del 2019, de la catedral de Notre Dame a París, símbol d'art, de cultura, d'història i de la fe cristiana de França i d'Europa. Un foc devorador que va tenir un ressò mundial. Era impressionant veure caure la torre mentre el poble parisenc contemplava horroritzat la catedral cremant –algunes persones ploraven, d'altres s'havien agenollat i resaven i cantaven.

És molt comprensible la reacció de condol i de solidaritat mundial i l'interès per la seva reconstrucció, però, més enllà de les qüestions tècniques d'arquitectura i de les crítiques dels sectors populars en veure que grans fortunes havien fet ràpidament donacions importants i en canvi s'havien mostrat insensibles en resposta a altres temes socials..., apareixen alguns interrogants de fons.

La catedral de Notre Dame cremada simbolitza un tipus de societat i d'Església medieval francesa, així com d'una Europa amb profundes arrels cristianes que ja han desaparegut. Avui la situació ha canviat radicalment: França és un país de missió i l'Europa occidental viu un ràpid procés de secularització, exculturació de la fe cristiana, pluralisme religiós, indiferència, agnosticisme i un ateisme postmodern. Déu és a l'exili.

Reconstruir Notre Dame, doncs, no representa un problema merament arquitectònic: ens obliga a preguntar-nos si només volem reconstruir un monument del passat medieval de l'Església de Cristiandat del segon mil·lenni o si, en aquesta ocasió, és necessari que els cristians ens interroguem sobre el sentit de la fe cristiana en l'Europa d'avui, una Europa de gran benestar econòmic però que al mateix temps manté grans diferències socials; una Europa amb un passat colonial i un present que tanca ports i portes a l'immigrant i que ven armes a països en guerra, armes que maten infants; una Europa responsable del canvi climàtic però que no actua amb fermesa per defensar la Terra...

Reconstruir Notre Dame, en part, és adequat perquè tot sentiment cultural i religiós necessita símbols concrets i visibles de transcendència, però no podem oblidar que l'Església no està formada per temples de pedra, sinó per les pedres vives de les comunitats cristianes seguidores de Jesús de Natzaret, que és l'únic temple de Déu, el vertader. La nova Notre Dame no s'hauria de reduir a convertir-se en un històric museu d'art i de cultura per als turistes d'arreu del món.

Així, la imatge de Notre Dame cremant m'ha fet pensar i m'ha portat el record d'altres esglésies cremades en moments de persecució o de revolució política i social. En concret, he recordat les reflexions de Joan Maragall davant l'església cremada durant la Setmana Tràgica de Barcelona, l'any 1909. Sense voler entrar en les causes i les implicacions sociopolítiques de la Setmana Tràgica (Cf. *El Pregó*, suplement d'estiu, 2009), voldria fer presents algunes intuïcions de l'article de Maragall que encara avui semblen actuals.

Quan el poeta i creient va acudir un diumenge a una església que havia estat incendiada i cremada, segurament del barri de Gràcia, va escriure:

“Jo mai havia sentit una Missa com aquella. La volta de l'església esfondrada, les parets fumades i escrostonades, els altars destruïts, absents, sobretot aquell gran buit negre on havia estat l'altar major, el terra invisible sota la pols dels enderrocs, cap banc per seure, i tothom dret o agenollat davant una taula de fusta amb un crucifix al damunt, i un bon raig de sol entrant pel forat de la volta, amb una multitud de mosques ballant a la llum crua que il·luminava tota l'església i feia semblar que sentíem la Missa al mig del carrer...”

A Maragall, aquella missa després de la violència anticlerical de la Setmana Tràgica li sembla nova, un racó de les catacumbes dels primers cristians. Pensa que la missa sempre hauria de ser així: una porta oberta als pobres, als oprimits, als desesperats, als qui odien, per als quals va ser fundada l'Església, i no tancada ni «enriquida per dins, emparada pels rics i poderosos que van a adormir el seu cor en

la pau de les tenebres». El foc ha purificat l'Església, ha restaurat el Crist a casa seva. Entrant en aquesta església cremada es pot trobar Crist, que és veritat i vida. No cal reedificar-la, ni posar-hi portes ben revestides de ferro, ni demanar la protecció de l'Estat...

Cal llegir tot l'article de Maragall, que va rebre la felicitació i el vistiplau del Dr. Torras i Bages, bisbe de Vic, el qual el va exhortar a no callar.

No es pot establir un paral·lelisme fàcil entre la Notre Dame cremada i l'església cremada durant la Setmana Tràgica de Barcelona, però és vàlida la intuïció de Maragall de no reconstruir l'Església anterior, sinó d'aprofitar l'ocasió no per restaurar l'Església, però sí per reformar-la. L'Església europea s'ha de purificar i ha de demanar perdó pels seus pecats: croades, inquisició, colonialisme, patriarcalisme i clericalisme, divisió entre cristians, abusos sexuals, aliances amb els rics, etc., i convertir-se a l'Església de l'Evangelí, a l'Església de Jesús de Natzaret, a l'Església del poble de Déu i comunitat del Vaticà II, l'Església del papa Francesc: una Església pobra i amb els pobres, en sortida, hospital de campanya, joiosa i pasqual, misericordiosa, que té cura de la Terra i comunica a tothom l'alegria de l'Evangelí.

Font: <https://www.cristianismeijusticia.net/ser-cristia-europa>

5. Frases de la catequesi “Guarir el món” del papa Francesc davant la pandèmia

La pandèmia continua causant ferides profundes, desemmascarant les nostres vulnerabilitats. Són molts els difunts, moltíssims els malalts, en tots els continents. Moltes persones i moltes famílies viuen un temps d'incertesa, a causa dels problemes socioeconòmics, que afecten especialment els més pobres. (AUDIÈNCIA GENERAL. Biblioteca del Palau Apostòlic. Dimecres, 5 d'agost de 2020)

Font: http://www.vatican.va/content/francesco/es/audiencias/2020/documents/papa-francesco_20200805_udienza-generale.html

La pandèmia ha posat en relleu el vulnerables i interconnectats que estem tots. Si no ens cuidem els uns dels altres, començant pels últims, pels quals estan més afectats, fins i tot de la creació, no podem sanar el món. (AUDIÈNCIA GENERAL. Biblioteca del Palau Apostòlic. Dimecres, 12 d'agost de 2020)

Font: http://www.vatican.va/content/francesco/es/audiences/2020/documents/papa-francesco_20200812_udienza-generale.html

La pandèmia ha deixat al descobert la difícil situació dels pobres i la gran desigualtat que regna en el món. I el virus, si bé no fa excepcions entre les persones, ha trobat, en el seu camí devastador, grans desigualtats i discriminació. I les ha incrementat! (AUDIÈNCIA GENERAL. Biblioteca del Palau Apostòlic. Dimecres, 19 d'agost de 2020)

Font: http://www.vatican.va/content/francesco/es/audiences/2020/documents/papa-francesco_20200819_udienza-generale.html

Davant de la pandèmia i les seves conseqüències socials, molts corren el risc de perdre l'esperança. En aquest temps d'incertesa i d'angoixa, convido a tots a acollir el do de l'esperança que ve de Crist. Ell ens ajuda a navegar en les aigües turbulentes de la malaltia, de la mort i de la injustícia, que no tenen l'última paraula sobre el nostre destí final. (AUDIÈNCIA GENERAL. Biblioteca del Palau Apostòlic. Dimecres, 26 d'agost de 2020)

Font: http://www.vatican.va/content/francesco/es/audiences/2020/documents/papa-francesco_20200826_udienza-generale.html

Font general de tota la catequesi: <http://www.vatican.va/content/francesco/es/audiences/2020.index.html#audiences>

6. Material formatiu sobre la mort i el dol

“Crecer. Amar, perder... y crecer” d'en Jean Monbourquette:
<https://gcloyola.com/proyecto/1026-crecer-amar-perder-y-crecer-9788429313970.html>

“La esperanza en tiempos de coronavirus” d'en José Carlos Bermejo:
<https://gcloyola.com/el-pozo-de-siquen/3681-la-esperanza-en-tiempos-de-coronavirus-9788429329711.html>

“Disculpe, estoy de duelo” de Jean Monbourquette i Isabelle D'Aspremont:
<https://gcloyola.com/proyecto/132-disculpe-estoy-en-duelo-9788429320213.html>

“Orar en duelo” de José Carlos Bermejo i Mari Patxi Ayerra Rodríguez:
<https://gcloyola.com/el-pozo-de-siquen/2918-orar-el-duelo-9788429326291.html>

“La mort: una aurora” de l'Elisabeth Kübler-Ross:
<https://www.claret.cat/es/libro/LA-MORT-UNA-AURORA-841703196>

“Sobre el duelo y el dolor” d'Elisabeth Kübler-Ross i David Kessler
<https://www.claret.cat/es/libro/SOBRE-EL-DUELO-Y-EL-DOLOR-841586490>

“Vida més enllà de la mort” d'en Leonardo Boff:
<https://www.amazon.es/Vida-M%C3%A9s-Enll%C3%A0-Mort-Daus/dp/8472630552>

“Cartes a Laura” d'en Josep Gil i Ribas:
<https://www.claret.cat/ca/lilibre/CARTES-A-LAURA-847263954>

“Y después de la muerte, ¿qué? El arte de vivir y de morir” d'en Anselm Grün:
<https://www.claret.cat/ca/lilibre/Y-DESPUES-DE-LA-MUERTE-QUE-842931820>

“Muerte, duelo y nueva vida en el cuarto evangelio. Estudios exegéticos de Jn 11,1-12,11 a la luz de las prácticas rituales de la antigüedad” de Estela Aldave Medrano:

<https://www.claret.cat/ca/lilibre/MUERTE-DUELO-Y-NUEVA-VIDA-EN-EL-CUARTO-EVANGELIO-849073405>

“Todo volverá a ir bien, pero nunca será como antes. El acompañamiento en el duelo” d'en Jochen Jülicher:

<https://gcloyola.com/proyecto/999-todo-volvera-a-ir-bien-pero-nunca-sera-como-antes-9788429315714.html>

“¿Está la abuelita en el cielo? Cómo tratar la muerte y la tristeza” de Heike Baum:

<https://www.casadellibro.com/libro-esta-la-abuelita-en-el-cielo-como-tratar-la-muerte-y-la-triste-za/9788497540575/891784>

“El cielo es real. La auténtica historia de un niño de 4 años que visitó el cielo” d'en Todd Burpo:

Llibre: <https://www.claret.cat/ca/lilibre/EL-CIELO-ES-REAL-840813172>

Pel·lícula: <https://www.youtube.com/watch?v=llb5aG7CNd8>

“Despedidas” d'en Y jir Takita:

<https://www.youtube.com/watch?v=qsFwtYArUzk>

“Coco” de Lee Unkrich i Adrián Molina:

<https://www.youtube.com/watch?v=htwlr51npL4>

“Up” de Pete Docter i Bob Peterson:

<https://www.youtube.com/watch?v=GxcMeZDPAFQ>

 www.acocat.org
 hola@acocat.org

 facebook.com/aco.acciocatolicaobrera
 [@ACOCat](https://twitter.com/ACOCat)